

Cinema, holocaust i educació¹

RAMON BREU

TREBALLAR CINEMA I AMB EL CINEMA

Aquesta és una comunicació que ens remet a una obra més extensa, de més gran envergadura, titulada *El cinema de l'Holocaust*, d'accés lliure i penjada en aquests moments al web de Cinescola. Es tracta d'un seguit de reflexions sobre el tractament educatiu de l'Holocaust i, especialment, d'un ventall de propostes d'aprenentatge que sorgeixen del cinema per aproximar-nos al coneixement d'aquest genocidi.

El cinema és una màquina que pot servir per pensar el temps. El cinema és un mitjà que pot servir per aprendre. Per aprendre, per conèixer i per convocar i generar diàlegs reflexius. I justament això és el que pretenem proposant el visionament d'un conjunt de pel·lícules que dirigeixen la seva mirada a l'Holocaust. La nostra voluntat és que els alumnes s'apropin a un fet històric d'una importància cabdal, perquè coneguin un procés que encara avui té preguntes sense respostes, perquè reflexionin sobre les seves causes i conseqüències.

La incorporació del cine i de l'educació audiovisual a l'aula de forma permanent promou, a més de l'aprenentatge del llenguatge audiovisual i de la construcció d'un esperit crític sobre diferents àmbits —com el mediàtic—, la possibilitat d'apropar l'alumnat a les realitats socials. Això, a més, connecta de manera directa amb el terreny de les emocions i sensacions que desprenen els protagonistes i el relat filmat, real o fictici. Estem convençuts que aquest itinerari a través de la dimensió audiovisual proporciona una experiència educativa dinàmica i una millor comprensió dels fenòmens socials.

1. Vegeu <http://cinescola.info/el-cinema-de-lholocaust> (consulta: 23 gener 2020).

PER QUÈ AQUEST TREBALL?

L'Holocaust fou el gran trauma del segle xx, però es projecta amb força cap al XXI. Va més enllà de la crònica del crim nazi i s'ha convertit en el símbol que conté i resumeix tota la infàmia, s'ha convertit en el relat representatiu de l'assalt al poder i de l'abús del poder perpetrat per una minoria violenta a qui les classes dominants donaren ales per construir un dic de contenció contra la democràcia social.

La frivoltzació del concepte *genocidi* o del qualificatiu *nazi* per part de personatges públics (s'ha arribat a titllar de nazis als qui volen posar urnes perquè la ciutadania pugui decidir grans temes que l'afecten); la manipulació i el desconeixement del procés que coneixem amb el nom d'Holocaust en determinats sectors mediàtics, d'una banda, i l'increment de la influència política de formacions pròximes a la dreta extrema i antidemocràtica, de l'altra, fan imprescindible que els nostres escolars prenguin consciència del que representen els feixismes, dels seus mecanismes, dels seus objectius i de les seves conseqüències.

El cine i la literatura han tingut un paper primordial en la difusió d'aquesta atrocitat com a alegoria universal de la indignitat i la sordidesa. Però amb excessiva freqüència només trobem un calvari. Es renuncia a qualsevol pretensió política, a qualsevol aprofundiment sociològic. Tot es redueix a un martirologi que posa la pell de gallina a les audiències. A l'espectador o al lector se li ofereix únicament l'experimentació de l'horror com si l'únic aprenentatge possible fos la beatificació de la víctima. Se'ns presenta la compassió com a via única de coneixement, que és, en realitat, desconeixement.

És urgent que deixem d'explicar-nos la història d'Occident com una faula de monstres contra innocents. Cal un relat més complex sobre els processos polítics i socioeconòmics que ens porten a la submissió i a l'extermini de grups humans. La pressió de l'opinió pública alemanya contra la política d'asil, la força de la ultradreta a França, a Hongria, a Alemanya o a Àustria, la burla a la democràcia de l'extrema dreta instal·lada en el poder a Espanya, la infàmia incessant al mar Egeu, la xenofòbia descerebrada d'Anglaterra que ha provocat el Brexit, la construcció de nous murs a l'Europa central o la reedició del racisme als Estats Units de la mà de personatges com Donald Trump ens indiquen que és necessari estudiar i vincular atrocitats passades amb sistemes perversos actuals. Perquè actuals no vol dir nous.